

Z. Br.

Szkutnicy znad Zatoki Puckiej

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/2, 452-453

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wego opisu okrętów Ptolemeusza IV Filopatora z dzieła Atanajosa z Naukratis *Deipnosophistai*; wykonał je z greckiego i komentarzem zaopatrzył dr J. Kołtowski.

Wśród recenzji znajduje się recenzja pracy P. Smolarka *Zabytki szkutnictwa skandynawskiego*³ i B. W. Bathe'a *Ship Models, Sailing Ships from 1700 A. D.*⁴

Zygmunt Brocki

Z HISTORII ZNAKU WOLNEJ BURTY

W nrze 38/1966 „Tygodnika Morskiego” W. Kon w artykule *Historia znaku wolnej burty* przedstawił walkę Samuela Plimsolla (1824—1898), jaką prowadził on w parlamencie brytyjskim o wydanie ustawy zakazującej groźnego dla bezpieczeństwa życia na morzu przeładowywania statków. Wiązało się to z określeniem pewnych warunków technicznych, mianowicie ustaleniem tzw. linii ładunkowej i oznaczeniem jej na burcie statków w postaci tzw. znaku wolnej burty (znak Plimsolla).

Artykuł w „Tygodniku Morskim” nie wyszedł poza dotychczas opisywane fakty historyczne¹, mimo że historia znaku wolnej burty jest starsza od czasów Plimsolla prawie o siedem wieków. Mianowicie już statut dubrownicki z 1272 r. (*Liber Statutorum Civitatis Ragusii*) mówił o dopuszczalnym zanurzeniu statków, a linia ładunkowa na statkach była malowana, przy czym zaznaczano różnice między zanurzeniem letnim a zimowym (tak, jak i dzisiaj). W statucie uregulowane były również inne techniczne wymagania mające na celu bezpieczeństwo okrętu².

Z. Br.

MIECZYŚLAW PIETRUSKI — WYBITNY WYNAŁAZCA WOJENNOMORSKI

W nrze 1/1965 „Morza” J. Pertek ogłosił artykuł *Admirał Mieczysław Pietruski, wybitny wynalazca wojennomorski*. Kontradmirał marynarki austrowęgierskiej Mieczysław Marian Zaprzaniec ze Siemuszowy (Pietruski (1848—1905) jest autorem projektów broni morskich i jej ulepszeń (np. skonstruował ulepszony dalmierz, który we flocie austrowęgierskiej otrzymał nazwę „pietruskometr”). Autor artykułu podkreśla, że źródła do życiorysu Pietruskiego są bardzo nieliczne, w odtworzeniu biegu życia i osiągnięć wynalazcy wystąpiły więc wielkie trudności.

Z. Br.

SZKUTNICY ZNAD ZATOKI PUCKIEJ

W 1959 r. A. Ropelewski przypomniał o istnieniu na przełomie wieków XIX i XX w Rewie ośrodka budownictwa statków towarowych; niektóre statki tam zbu-

³ „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” recenzował tę pracę w nrze 1/1967, ss. 133—135.

⁴ Z trzech recenzji w dziale *Marynistyka* tylko jedna dotyczy pozycji rzeczywiście marynistycznej. Marynistyka to twórczość artystyczna o tematyce morskiej, tymczasem recenzowana w „Nautologii” książka Z. Najdera *Nad Conradem* jest pracą naukową (z zakresu historii literatury). Nie należy również do literatury pięknej popularnonaukowa książka Z. Brockiego *Morze na oku*, zajmuje się bowiem historią terminów, o czym mówi choćby jej podtytuł *Historijek z życia terminów morskich zbiorok drugi*.

¹ Por. np. artykuł Z. Grzywaczewskiego, odnotowany w „Kwartalniku” w nrze 3/1962, s. 344.

² Zob. V. Brajković, *Razvoj pomorskog prava na našoj obali*. W zbiorze prac: *Pomorski zbornik*. Zagreb 1962, ss. 439 i nast.

dowane dochowały się do wybuchu II wojny światowej¹. Ostatnio o innym takim ośrodku, w Pucku, gdzie na przełomie wieków i później budowano przede wszystkim duże łodzie z poszyciem klinkierowym, statki do przewozu żywych ryb i jachty, napisał artykuł (*Szkutnicy znad Zatoki Puckiej*) W. Aleksandrowicz w nrze 45/1965 „Tygodnika Morskiego”. Pochodzący z lat 1890—1895 slip, zachował się w Pucku do dzisiaj. W artykule autor podkreśla, że wielu kaszubskich budowniczych statków pracowało później w stoczniach gdyńskiego ośrodka przemysłu okrętowego, tworzącego się po powrocie Polski nad Bałtyk; niektórzy z nich pracowali tu również w pierwszych latach po II wojnie światowej.

Z. Br.

ZAPOMNIANE POLSKIE STATKI

Z drukowanego w „Tygodniku Morskim” cyklu artykułów *Zapomniane polskie statki*, których autorem jest J. Miciński, odnotować warto artykuł *Portowe żyrafy* (nr 19/1965), który opisuje pływające śtacje węglowe portu gdyńskiego, trzy przedwojenne i jedną powojenną, zaopatrujące statki w bunkier. Jak pisze autor, statki te „wraz z postępem techniki wyginęły dziś już doszczętnie”, przechodzenie bowiem statków na napęd motorowy sprawiło, że bunkrowce węglowe, dziwnie wyglądające statki z wysokimi wycięgmicami na dziobie (tu się poruszał przenośnik kubełkowy) — przestały być potrzebne. Jeden z przedwojennych bunkrowców przebudowany został na statek ratowniczy — jest to dzisiejszy sławny „Smok” Polskiego Ratownictwa Okrętowego; bunkrowiec zaś zakupiony w 1948 r. służy dzisiaj, również po odpowiedniej przebudowie, marynarce wojennej jako statek do układania i konserwacji podmorskich kabli telekomunikacyjnych.

Z. Br.

DAWNE LATARNIE MORSKIE

Pod takim tytułem ukazał się w nrze 11/1965 miesięcznika „Morze” artykuł Mariana Czernera. Autor ten przygotował do druku pierwszą w naszej literaturze publikację książkową o historii latarni morskich.

Z. Br.

MUZEUM BRYTYJSKIEGO TRANSPORTU

Jednym z nielicznych na świecie muzeów ogólnotransportowych jest Museum of British Transport w Londynie. Obejmuje ono transport drogowy, kolejowy, morski i komunikację miejską Londynu. Przegląd ekspozycji tego muzeum, a także kilka uwag krytycznych (w muzeum brak m.in. kompletnej retrospekcji, gdyż zbiory pochodzą tylko z ostatnich dwóch stuleci), dał A. M. Rostocki w nrze 1/1966 „Przeglądu Komunikacyjnego”.

Z. Br.

Z HISTORII OPAKOWAŃ

W dwóch zeszytach dwumiesięcznika „Opakowanie” z 1966 r. (nry 4 i 5) M. Feldman dał *Zarys historii opakowań i opakownictwa*. Zarys ten rozpoczyna od cza-

¹ A. Ropelewski, *Zaglowa flota handlowa Kaszubów z Rewy*. „Technika i Gospodarka Morska”, nr 3/1959; szerzej w książce tegoż autora: *Wież rybacką Rewy*. Gdańsk 1962, ss. 43—48.